

Effektlogik

Smart Built Environment 3.0

Om effektlogiken

Effektlogikens påverkan och genomslag

- Smart Built Environments effektlogik utgår från programmets strategiska agenda och adresserar både inkrementella förändringar och övergripande systemförändringar.
- Effektlogikens fyra långsiktiga effekter avses kunna *uppnås till 2030 i projekt och processer* där parterna och andra aktörer är beredda att förändra arbetssätt och verksamheter drivet av digitalisering. På längre sikt kan effekterna uppnås hos allt fler aktörer och bidra till systemförändring för hela sektorn.

Hur effektlogiken tillämpas

- Effektlogiken används strategiskt och operativt och nyttjas som styrmedel för alla projekt och insatser inom programmet, såväl i utlysningar som i strategiska aktiviteter. Samtliga projekt och insatser i programmet ska tydligt beskriva vilka effekter som adresseras.

Om effektlogiken

Utveckling och revidering

- Omvärldens förändringar och programmets framdrift gör att effektlogiken behöver förändras och utvecklas över tid. Ambitionen är att effektlogiken revideras vart tredje år därmed följer programperioderna.
- Detta är version 3 av effektlogiken och har tagits fram i ett revideringsarbete där programledning och styrelsen varit aktiva, samt genom stödinsatser från konsulter tillhandahållna av Vinnova. Arbetet har skett genom workshoppar, erfarenhetsåterföring från första periodens användning samt analys- och strukturarbete.

De ingående delarna

Aktiviteter

Med aktiviteter avses de insatser som startas och drivs av programmets styrelse och programledning.

Resultat

Resultat avser direkta och mätbara resultat av aktiviteterna som programmet i stor utsträckning kan styra och påverka.

Effektområden

För att hantera kontinuerliga mätningar och jämförelser, samt en strategisk framdrift under det långsiktiga programmet samtidigt som omvärlden och förutsättningarna förändras, har begreppet "Effektområden" införts. Dessa är sammanfattande områden som ska kunna vara oförändrade över tid medan enskilda effekter kommer att förändras och utvecklas över tid.

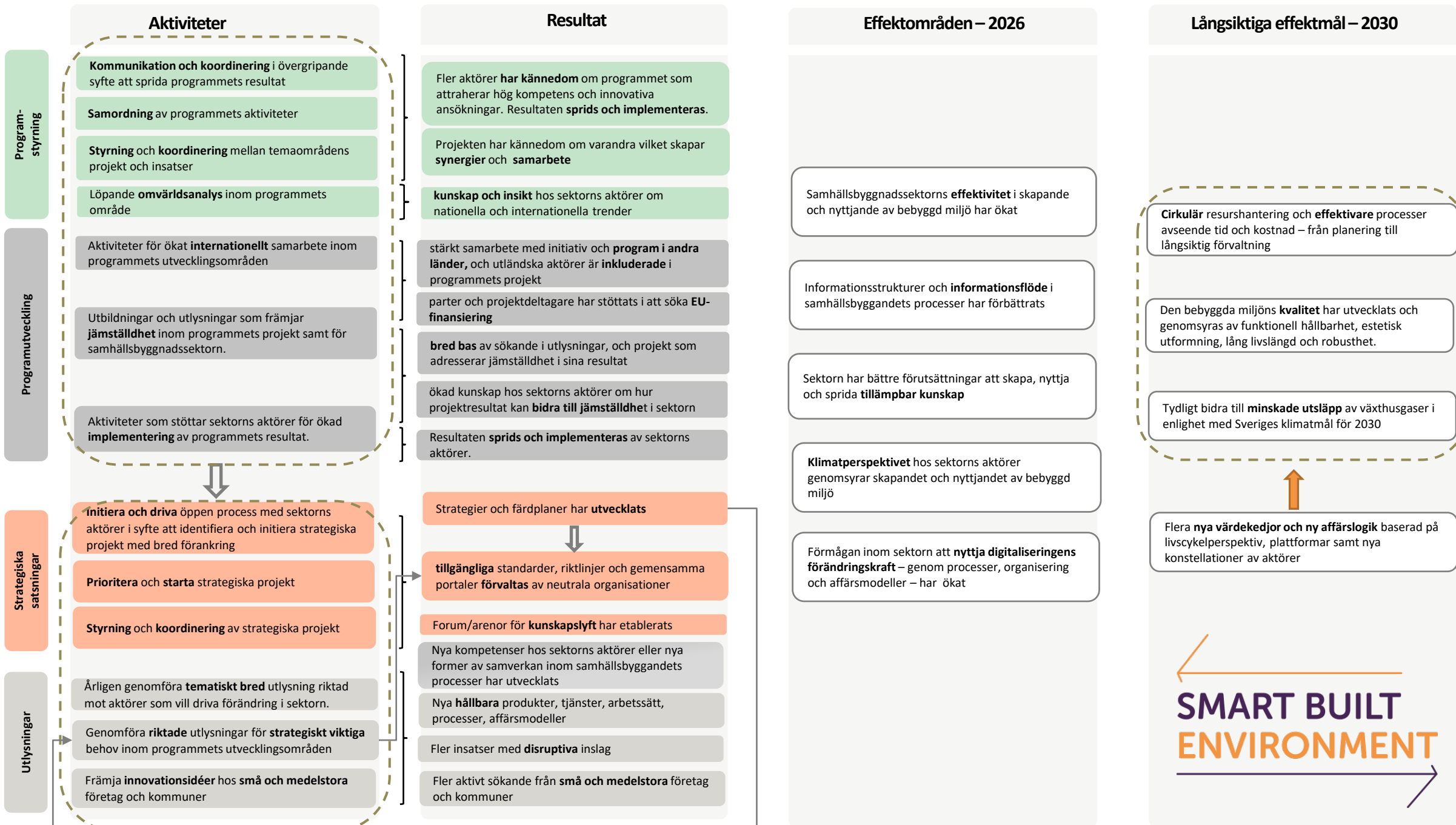
Kortsiktiga effekter

Effekter är det som förväntas uppstå hos sektorns aktörer och i deras verksamheter. Effekter är mätbara men inte alltid lätta att mäta. Effekter är oftast inte ett direkt resultat av insatser inom programmet utan uppstår indirekt med bidrag dels från programmets aktiviteter dels även från annat som sker i omvärlden. De konkreta effekterna beskrivs på bilderna 7-11, och sammanfattas i fem Effektområden på bild 6.

Långsiktiga effekter

Långsiktiga effekter är programmets visionära mål som bedöms kunna nås av de aktörer som är beredda att förändras och aktivt arbeta mot programmets mål.

Effektlogik med begreppsförklaringar

Effektivitet

Samhällsbyggnadssektorns effektivitet i skapande och nyttjande av bebyggd miljö har ökat.

Kortsiktiga effekter 2026

Effektivitet

Ökad produktivitet inom sektorn

Effektivare energi- och materialanvändning

Kortare handläggningstider hos myndigheter

Effektivare beslutsprocesser hos myndigheter

Förtydliganden/beskrivning

Effekten avser effektivisering av aktiviteter och processer för att tillhandahålla byggnader och anläggningar. Fokus är förmågan att med minskade insatser uppnå en viss prestation.

Effekten avser effektivisering av energi- och materialanvändning i produkter och processer ur ett cirkularitetsperspektiv.

- **Ambition:** 50 % av parterna uppger att sådan effektivisering har skett

Effekten avser förkortade handläggningstider i processerna för fastighetsbildning, detaljplaner och bygglov med bibehållna eller minskade personresurser.

- **Ambition:** 50 % av parterna upplever sådan förkortning av handläggningstider

Effekten avser effektivisering av myndigheters beslutsprocesser för fastighetsbildning, detaljplaner och bygglov genom AI eller annat digitalt automatiserat stöd.

Informationsstrukturer och informationsflöde

Informationsstrukturer och informationsflöde i samhällsbyggandets processer har förbättrats.

Kortsiktiga effekter 2026

Informationsstrukturer och informationsflöde

Enhetliga strukturer för BIM och GIS

Ökad tillgång till öppna data för byggande, brukande och underhåll

Branschpraxis och lagstiftning stödjer delning av digital data

Entydighet gällande ansvar, ägande och nyttjanderätt av digital information

Ökad förmåga att nyttiggöra AI

Förtydliganden/beskrivning

Effekten avser att bidra till ökad interoperabilitet mellan BIM och geodata. Effekten förväntas primärt bidra till att förbättra informationsflödet inom planprocessen och mellan planprocess och projekteringsprocess, med färre avbrott mellan parter och faser i processen. Med interoperabilitet avser förutsättningar att tekniskt kunna samordna modellinformation från anläggningar/byggnader med geografisk information.

Effekten avser ökad möjlighet inom samhällsbyggandet att tillgå data som är "fritt tillgänglig utan inskränkningar i form av tex immateriella hinder, såsom upphovsrätt och patent" och utan ekonomisk motprestation.

- **Ambition:** 70 % av parterna uppger en ökad sådan möjlighet

Effekten avser att det finns defacto-standarder, vedertagen praxis hos sektorns aktörer, och lagstiftning som stödjer att digital data kan delas mellan aktörer.

Effekten avser att det inom samhällsbyggandet finns tillämpliga lösningar (tekniska, organisatoriska och juridiska) för att i samband med att information lagras och delas digitalt säkerställa spårbarhet, tydliggöra ansvar för informationsinnehåll och informationshantering samt fastställa nyttjanderätter.

Effekten avser en ökad förmåga att nyttiggöra AI för planering, styrning och utformning av processer. Konkret handlar det om att med AI som stöd och/eller drivkraft digitalt tillgå och tillgängliggöra ändamålsenlig data för prediktioner, optimeringar och beslut.

- **Ambition:** 50 % av parterna uppger att sådan ökad förmåga har uppnåtts

Tillämpbar kunskap

Sektorn har bättre förutsättningar att skapa, nyttja och sprida tillämpbar kunskap.

Kortsiktiga effekter 2026

Förtydliganden/beskrivning

Effekten avser nya tjänster eller produkter som möjliggjorts av, eller som driver digitaliseringen och industrialiseringen framåt

- **Ambition:** 70 % av parterna uppger att de har sådana tjänster eller produkter.

Effekten avser fler miljöer där kunskapsutveckling sker i kontinuerliga samarbeten och där forskningsresultat nyttiggörs inom utbildning och/eller hos sektorns behovsägare.

- **Ambition:** 50 % av parterna anser att det uppstått fler sådana miljöer/nätverk/samarbetsformer

Effekten avser förmågan att skapa förutsättningar för att kontinuerligt omsätta kunskap och idéer till nya och/eller förbättrade produkter, processer och system.

Klimatperspektiv

Klimatperspektivet hos sektorns aktörer genomsyrar skapandet och nyttjandet av bebyggd miljö.

Kortsiktiga effekter 2026

Klimatperspektiv

Reduktion av klimatpåverkan genom byggnadsverkets hela livscykel

Klimatpåverkan deklarerar digitalt och systematiskt

Förtydliganden/beskrivning

Effekten avser åtgärder inom samhällsbyggnadssektorn med potential att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser genom ett byggnadsverks livscykel. Det kan exempelvis handla om åtgärder för att minska energi- och materialanvändning, välja material och resurser med avseende på klimatpåverkan, öka återanvändning av befintliga byggnadsverk och material, samt öka andelen förnybar energi.

Effekten avser systematisk och digital deklARATION av växthusgaser (CO₂-ekvivalenter) i EPD:er och/eller genom andra miljöprestandabedömningar som möjliggör analys och utveckling av beslutsstöd för parter i byggprocessens olika skeden.

- **Ambition:** 50 % av parterna uppger att sådan deklARATION hanteras i processen.

Digitaliseringens förändringskraft

Förmågan inom sektorn att nyttja digitaliseringens förändringskraft – genom processer, organisering och affärsmodeller – har ökat.

Kortsiktiga effekter 2026

Digitaliseringens förändringskraft

Byggprojekt genomförs i industriella processer med stöd av digitalisering

Affärsmodeller hos aktörer baseras på nytta i ett livscykelperspektiv

Förändrad organisering av arbete, processer och kompetenser

Lärande organisationer

Metoder utvecklade för att analysera och hantera riskerna med digital transformation

Förtydliganden/beskrivning

Effekten avser att digitalisering används som stöd eller drivkraft för att utnyttja det repetitiva i samhällsbyggandets processer, där lösningar utvecklas och dokumenteras i plattformar (alt- för systematisk användning) och används i unika projekt.

Effekten avser ökad andel affärsmodeller hos sektorns aktörer som nyttjar digitaliseringens möjligheter för värdeerbjudanden ur ett breddat livscykelperspektiv.

- **Ambition:** 25 % av parterna uppger en sådan ökad andel bland sina affärsmodeller

Effekten avser förändringar av/inom enskilda organisationer och system av organisationer för att nyttiggöra och hantera konsekvenser av industrialisering och digitalisering, särskilt med bäring mot informationsflöde, effektivisering och klimatperspektiv.

- **Ambition:** 25 % av parterna uppger att sådan förändring har skett i deras organisation

Effekten avser organisationers utveckling och tillämpning av digitala och organisatoriska strukturer, processer och metoder för kontinuerligt erfarenhetsbaserat lärande, där syftet är nyttiggörande genom att uppgifter kan lösas på ett effektivare och/eller mer värdeskapande sätt.

Effekten avser utveckling av praktiskt tillämpliga metoder för att i organisationer inom samhällsbyggnadssektorn kunna analysera och hantera risker som följer av digitaliseringen av verksamhet